


ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри


_____ І. А. Маркіна
13 січня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЛІДЕРСТВА

(міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Полтава
2021 – 2022 н. р.

Робоча програма міжфакультетської вибіркової навчальної дисципліни «Основи лідерства» для здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії

Мова викладання: державна

Розробник: Вороніна В., к. е. н., доцент кафедри менеджменту, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту протокол від 13 січня 2021 року № 14

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів	3	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Рік навчання (курс)	2	
Семестр	4	
Лекції (годин)	16	4
Практичні (семінарські) (годин)	14	2
Самостійна робота (годин)	60	84
в. т. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)	–	1
Вид підсумкового контролю	залік	

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліна, що передує вивченню навчальної дисципліни (нежорстка вимога) «Менеджмент».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: розвиток управлінської компетентності здобувачів вищої освіти через поглиблення розуміння природи лідерства та цілеспрямований розвиток практичних навичок лідерства.

Основні завдання навчальної дисципліни: опанування здобувачами вищої освіти специфічних прийомів та інструментів управління поведінкою індивіда в організації, інструментів лідерства.

Компетентності

загальні:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність працювати в команді;
- навички міжособистісної взаємодії.

Програмні результати навчання:

1. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.
2. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття лідерства.

Феномен «лідерство»: поняття й сутність. Відмінності між керівництвом та лідерством. Природа лідерства та його складники. Стилi лідерства. Розвиток лідерства. Формування системи лідерства. Структура лідерства та теорії його походження. Функції лідерства.

Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури.

Сутність корпоративної культури. Лідерство як риса діяльності управлінської команди. Роль керівника в розвитку етичної культури та дотриманні етичних норм. Імідж як складник діяльності управлінської команди. Розвиток особистості сучасного лідера.

Тема 3. Змінні лідерства.

Риси лідера. Рівняння лідерства. Теорія особливостей лідерства. Теорія лідерської поведінки. Теорія випадкового (ситуативного) лідерства.

Тема 4. Лідерська етика.

Коріння етики: світська та релігійна традиції. Розвиток моралі. Етика та юридичні питання. Імідж керівника лідера та його складові. Значення цінностей. Репутація організації. Організаційна етика. Резонансне лідерство та його психологічні основи. Гендерні аспекти лідерства.

Тема 5. Влада лідера.

Лідер як служитель: доступність, спілкування, підтримка. Філософія партисипативного управління. Лідерство як засіб вдосконалення процесу управління.

Тема 6. Ефективне лідерство.

Мораль на роботі. Підвищення моралі працівників. Моральність на робочому місці та роль лідера. Корпоративна культура в системі управління персоналом підприємства. Мистецтво слухати. Важливість слухати для розвитку лідерських навичок.

Тема 7. Мистецтво переконання.

Елементи мистецтва переконання. Стилi конфліктів. Лідерство і різноманітність. Значення толерантності. Структура, властивості ораторської мови. Оцінка аудиторії. Вербальна й візуальна адаптація. Подолання оратором нервозності.

Тема 8. Управління якістю роботи.

Визначення цілей виконання. Проведення огляду за якістю виконання. Професійне виконання. Бенчмаркінг. Організаційний успіх. Поліпшення виконання через зміну поведінки. Дотримання дисципліни. Запобігання «вигоранню». Стрес.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	п.	с.р.
Тема 1. Поняття лідерства	12	2	2	8
Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	12	2	2	8
Тема 3. Змінні лідерства	11	2	2	7
Тема 4. Лідерська етика	11	2	2	7
Тема 5. Влада лідера	11	2	2	7
Тема 6. Ефективне лідерство	11	2	2	7
Тема 7. Мистецтво переконання	12	2	2	8
Тема 8. Управління якістю роботи	10	2		8
Усього годин	90	16	14	60

Назви тем	заочна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	п.	с.р.
Тема 1. Поняття лідерства	10	2		8
Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	12			12
Тема 3. Змінні лідерства	11			11
Тема 4. Лідерська етика	11			11
Тема 5. Влада лідера	11			11
Тема 6. Ефективне лідерство	11	2	2	7
Тема 7. Мистецтво переконання	12			12
Тема 8. Управління якістю роботи	12			12
Усього годин	90	4	2	84

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття лідерства	2	-
2	Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	2	-
3	Тема 3. Змінні лідерства	2	-
4	Тема 4. Лідерська етика	2	-
5	Тема 5. Влада лідера	2	-
6	Тема 6. Ефективне лідерство	2	2
7	Тема 7. Мистецтво переконання	2	-
8	Тема 8. Управління якістю роботи	-	-
	Разом	16	2

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття лідерства	8	8
2	Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	8	12
3	Тема 3. Змінні лідерства	7	11
4	Тема 4. Лідерська етика	7	11
5	Тема 5. Влада лідера	7	11
6	Тема 6. Ефективне лідерство	7	7
7	Тема 7. Мистецтво переконання	8	12
8	Тема 8. Управління якістю роботи	8	12
	в. т. індивідуальні завдання (контрольна робота)	-	1
	Разом	60	84

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напряму роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти заочної форми навчання в позааудиторний час: контрольної роботи.

9. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання*	Форми оцінювання
Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції	МН 1, МН 2, МН 3; НМЛ 2, НМЛ 5, НМЛ 7; НММ 4; МНСР 2; МСМ 1, МСМ 2; МНІ 3	письмове та усне виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань
Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов	МН 1, МН 2, МН 3; НМЛ 2, НМЛ 5, НМЛ 7; НММ 4; МНСР 2; МСМ 1, МСМ 2; МНІ 3	письмове та усне виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи;

* Методи навчання:

- за джерелом знань: словесні методи (МН 1): лекція; наочні методи (МН 2) демонстрування; практичні методи (МН 3): практичні роботи, ситуаційні вправи;
- за логікою: дедуктивний (НМЛ 2), синтетичний (НМЛ 5), узагальнення (НМЛ 7);
- за мисленням: евристичний (НММ 4);
- за ступенем керівництва: робота під керівництвом викладача (МНСР 2);
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод формування пізнавальних інтересів (МСМ 1): створення ситуації інтересу; метод стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (МСМ 2): заохочення, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження;
- інноваційні: інтерактивний метод (МНІ 3): тренінгові заняття, мозковий штурм.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції	60	60	40
Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов	40	40	20
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

10. Форми оцінювання результатів навчання

для ЗВО денної форми навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання					
	письмове та усне виконання вправ на практичних заняттях		виконання завдань самостійної роботи		виконання тестових завдань	
	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів
Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції	10	16	15	20	15	24
Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов	10	19	10	21	-	-

Для ЗВО заочної форми навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	письмове та усне виконання вправ на практичних заняттях		виконання завдань самостійної роботи		виконання тестових завдань		контрольна робота	
	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів
Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції	3	5	18	26	17	24	2	5
Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов	3	5	15	30	-	-	2	5

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

– *розв’язування тестів* (6 тестових завдань з кожної теми по 0,5 балів за вірну відповідь):

3 бали – ЗВО продемонстрував на високому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов;

2 бали – ЗВО продемонстрував на середньому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; допустив 3 помилки;

1 бал – ЗВО продемонстрував на низькому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; при цьому допустив 5 помилок;

0 балів – ЗВО продемонстрував відсутність вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

– *виконання вправ на практичних заняттях*:

1 бал (1-3 бали для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на низькому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;

вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; проявив пасивне слухання матеріалу обговорення практичних завдань;

2 бали (4-5 балів для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на задовільному рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; на занятті продемонстрував пасивне слухання матеріалу обговорення практичних завдань та виконання одного практичного завдання;

3 бали (6-7 балів для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на середньому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; проявляв середню активність на занятті та пасивно виконував всі практичні завдання;

4 бали (8-9 балів для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на достатньому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; проявляв високу активність на занятті, виконав всі практичні завдання, презентував результати;

5 балів (10 балів для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на високому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; виявив високу активність на занятті, виконав всі практичні завдання, презентував результати, доповнював навчальний матеріал власними дослідженнями (додатковою інформацією, цікавими фактами, новими методами, інструментами тощо).

– виконання завдань самостійної роботи:

1-2 (1-4 бали для ЗВО заочної форми навчання) – ЗВО продемонстрував на низькому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; завдання лише розпочате (40 % виконання);

3-4 бали (3 бали, при максимальній кількості балів 5) (5 балів для ЗВО заочної форми навчання, при максимальній кількості 8 балів) – ЗВО продемонстрував на задовільному рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; виконання завдань на 80 %, є недоліки (оформлення, зміст);

5 балів (4 бали, при максимальній кількості 5 балів) (6 балів для ЗВО заочної форми навчання, при максимальній кількості 8 балів) – ЗВО продемонстрував на середньому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; завдання виконано повністю, зауваження за змістом

відсутні, але є деякі недоліки в оформленні;

6 балів (5 балів, при максимальній кількості 5) (7-8 балів для ЗВО заочної форми навчання, при максимальній кількості 8 балів) – ЗВО продемонстрував на високому рівні вміння здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції; вміння коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов; завдання виконано повністю, зауваження відсутні; креативна презентація результатів самостійної роботи.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

для ЗВО денної форми навчання

Назва теми	Види навчальної роботи ЗВО			Разом по темі
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	
Тема 1. Поняття лідерства	5	5	3	13
Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	5	5	3	13
Тема 3. Змінні лідерства	5	5	3	13
Тема 4. Лідерська етика	5	5	3	13
Тема 5. Влада лідера	5	5	3	13
Тема 6. Ефективне лідерство	5	5	3	13
Тема 7. Мистецтво переконання	5	5	3	13
Тема 8. Управління якістю роботи	-	6	3	9
Разом	35	41	24	100

для ЗВО заочної форми навчання

Назва теми	Види навчальної роботи ЗВО			Разом по темі
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи		
		виконання завдань	розв'язування тестів	
Тема 1. Поняття лідерства	-	8	3	11
Тема 2. Сутність та особливості формування корпоративної культури	-	8	3	11
Тема 3. Змінні лідерства	-	8	3	11
Тема 4. Лідерська етика	-	5	3	8
Тема 5. Влада лідера	-	8	3	11
Тема 6. Ефективне лідерство	10	5	3	18
Тема 7. Мистецтво переконання	-	8	3	11
Тема 8. Управління якістю роботи	-	6	3	9
Контрольна робота				10
Разом	10	56	24	100

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Потреба відсутня.

13. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом: підручник. Київ. 2011. 192 с.
2. Гоголя О. П., Кудінова І. П. Соціальна відповідальність бізнесу: монографія. Ніжин: Лисенко. 2011. 175 с.
3. Дороніна М. С. Культура ділового спілкування і партнерства: навч. посіб. Харків. 2008. 204 с.
4. Кулініч І. О. Психологія управління : навч. посіб. Київ. 2008. 292 с.
5. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту. Київ: Професіонал. 2007. 407 с.
6. Палеха Ю. І. Ділова етика. Київ. 2004. 389 с.
7. Романовський О. Г., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків. 2017. 100 с.
8. Розвиток лідерства / за заг. ред. І. Ібрагімової. Київ. 2012. 400 с.
9. Сергєєва Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. Івано-Франківськ. 2015. 296 с.
10. Сопівник Р. В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів. Київ. 2012. 500 с.

Допоміжні

11. Адаир Д. Искусство управлять людьми и самим собой. М. : Эксмо, 2006. 656 с.
12. Алифанов С.А. Основные направления анализа лидерства. *Вопросы психологии*. 1991. № 3. С. 90-98.
13. Бендас Т. В. Психология лидерства: учебное пособие. СПб. : Питер, 2009. 448 с.
14. Бренд-лидерство: новая концепция брендинга / пер. с англ. Н. В. Кияченко, А. Н. Москвичева, Ю. А. Быстрова. М.: Изд. дом Гребенникова, 2003. 374 с.
15. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта. М.: Альпина Бизнес Букс. 2005. 301 с.
16. Русинка І. Конфліктологія. Київ: Професіонал, 2007. 334 с.

Інформаційні ресурси

17. Закон України «Про захист прав споживачів». URL: <http://www.rada.gov.ua>
18. Социальный менеджмент. URL: <http://www.grandars.ru/college/sociologiya/socialnyy-menedzhment.html>
19. Кодекс законів про працю України. URL: <http://www.rada.gov.ua>